

Obalna območja v slovenski Istri se soočajo z izzivi prilagajanja na spreminjajoče se podnebje

Preteklost ponuja domiselne rešitve

Obalna območja v slovenski Istri se - kot drugod po Evropi - soočajo z izzivi prilagajanja na spreminjajoče se podnebje in pogostejše ter močnejše ekstremne vremenske dogodka, ki so pogosto povezani z vodo. Čeprav je bilo pomanjkanje pitne vode na tem območju problem že stoletja, se zadnja desetletja še pogloblja.

DR. CÉCIL MEULENBERG,
ERIK KRAJ
Mediterranski inštitut za okoljske študije ZRS Koper

Projekt SCORE je prejel sredstva iz programa Obzorje Evropa 2020, številka pogodbe 101003534. Prispevek je nastal v okviru programske skupine P5-0453 - Sredozemske kmetijske prakse in družbe v prilagajanju okoljskim spremembam, ki jo vodi dr. Jerneja Penca. Finančno ga je podprla Agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije (ARIS).

Spreminjajoče se podnebje v kombinaciji z naraščajočimi potrebami po vodi v mestih in kmetijstvu zahteva še bolj domiselne rešitve. V prihodnosti se bomo po pričakovanih soočali s pogostejšimi in daljšimi vročinskimi valovi ter s spremembami v padavinskih vzorcih, kar bo vplivalo na varnost vodooskrbe. Medtem ko je pomanjkanje vode en problem, je druga, enako pomembna težava njeno izobilje. In sicer kot posledica nalivov, ki povzročajo poplave.

Mediterranski inštitut za okoljske študije ZRS Koper sodeluje v številnih pobudah, projektih in raziskavah na temo prilagajanja na podnebne spremembe. Okvir zadnje predstavlja programska skupina z naslovom Sredozemske kmetijske prakse in družbe v prilagajanju podnebnim spremembam. Nedavno zaključen projekt SCORE (Smart Control of the Climate resilience of European Coastal Cities), ki ga financira Evropska unija v okviru programa Obzorje Evropa, pa je omogočil štiriletno delo na terenu in številna konkretna orodja. V osrčju projekta je bil pristop živega laboratorija, ki se je izvajal v Piranu in je spodbujal sodelovanje več deležnikov, ki so skupaj ustvarjali podnebni akcijski načrt in sooblikovali seznam naravnih rešitev, namenjenih reševanju ključnih težav, ki jih bodo podnebne spremembe še potencirale.

K podnebni odpornosti mest lahko prispevajo tudi različne tradicionalne rešitve zgodovinskega izvora.

Usmerjenost k naravnim rešitvam

Posebnost projekta je, da je bil usmerjen na naravne rešitve za prilagajanje, ki so pogosto razumljene kot težje izvedljive. So pa bolj trajnostne in manj spreminjajo lokalno okolje kot inženirske rešitve. Te so na videz hitre in učinkovite, v resnici pa so drage in neprilagodljive. Rešitve, ki smo jih vključili v razpravo, so bile saditev dreves, izvedba zelenih filtracijskih jarkov, deževnih vrtov, razširitev javno dostopnih zelenih površin ter uvažanje zelenih sten in streh. Te rešitve prispevajo k zmanjšanju temperature zraka, zagotavljajo senco, zadržujejo deževnico in povečujejo biotsko raznovrstnost ter bogatijo mestno kra-

jino. Njihova implementacija zagotavlja bolj podnebno odporno mestno infrastrukturo in s tem prijetnejšo izkušnjo za prebivalce in obiskovalce.

Ker so sredozemska srednjeveška mesta, kakršno je Piran, zelo gostopozidana in premorejo omejeno število javnih zelenih površin, je pri uvedbi zelenih infrastruktur treba upoštevati sedanje in prihodnje rabo zemljišč, lastništvo in zakone o varstvu kulturne dediščine. Da bi zagotovili uspeh te prilagoditve, mora biti proces implementacije transparenten in demokratičen, vanj morajo biti vključeni prebivalci, odločevalci in strokovnjaki z različnih področij. V Piranu so se sodelujoči odločili, da se da prednost uporabi majhnih lokacij, ki bodo služile kot večnamenski po-

ligoni za uvedbo naravnih rešitev in ki omogočajo visoko gostoto funkcij na majhnem območju, kot so žepni parki in mestni vrtovi.

Rešitve zgodovinskega izvora

Zaradi kulturnega bogastva Pirana smo se oprli tudi na različne tradicionalne rešitve zgodovinskega izvora: vodopustne kamnite tlakovce, suhozidne terase ter sisteme zbiranja deževnice s streh, povezanih s podzemnimi cisternami. Takšni ukrepi so posamezno majhni, a lahko zaradi velikega števila in prostorske razpršenosti takšnih elementov občutno prispevajo k izgradnji podnebne odpornosti.

Čeprav je bil pristop zelo eksperimentalen, je analiza stroškov in koristi za obnovo izbranih cistern in zelenih površin v mestu pokazala, da je revalorizacija s preureditvami finančno vzdržna ter koristna za zdravje prebivalcev in tudi za turistični sektor. Piran je le začetek, a je vredno takšen pristop sodelovanja in oživljanja kulturne dediščine razširiti na druga obalna mesta in zaledna naselja. *

